

14 январ — Ватан ҳимоячилари куни

Ватанга садоқат, мардлик ва жасорат туйгулари мусиқа оҳанларига кўчганида юрт ўғонларини тўлқинлантирувчи, қалбига шимлоату қудрат баҳи этувчи санъат асарлари дунёга келади. Бундай наволар авлодлар юрагида асрлар оша яшайди. Уларни ҳар сафар тинглагандаги, руҳимиз юксалади, она юртимишини, ҳалқ тинчлиги ва баҳту иқболини кўз қорачигидек асраш орзуси жўш уради. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, моҳир бастакор Аваз МАЛЛАБОЕВ яратган ҳарбий-ватанпарварлик мавзуидаги қўшиқлар ҳам ўзида ана шу хислатларни ифода этгани учун доимо севиб тингланади. Кўп йиллардан бери жанговар қўшиқлар ижод қилиб келаётган бастакор билан авжи иш палласида учрашганимизга қарамай, сұхбатимиз мазмунли кечди.

Ҳарбий мусиқа, жанговар қўшиқларни бугун ихтиослашган соҳага айланган бўлса-да, уни мусиқа санъатининг умумий тарихидан айрича тасаввур қилиб бўлмайди, — дейди А.Маллабоев. — Ҳалқ ижрошлиги намуналари, мумтоз кўй-наволар сингари ҳарбий-ватанпарварлик мавзуидаги қўшиқлар, жанговар маршлар ҳам азалдан мавжуд. Уларнинг бадий шакли, ижро услуби замонавийларидан фарқ қилганига қарамай, мөҳиятнан ягона максадда, яъни тинглови қалбida юксак ватанпарварлик туйгуларини уйғотиш учун хизмат қўлган. Биргина "Алломииш" достонидан бунга ўнлаб мисолларни келтириш мумкин. Ҳолбуки, бу қадим эпосининг ёши минг йилдан ошик. Ҳарбий-ватанпарварлик мавзуидаги қўшиқларни таъминлаган мухим хусусиятлардан биро шундаки, улар ҳалқнинг букилмас иродаси, эрк ва озодига бўлган интилишини ифода этган. Мамлакатимиз мустакилликка эришганидан сўнг ўзбек ҳарбий мусикасининг тарихий илдизларига, айниқса, Темурйлар давридаги жанговар мусиқа анъаналарини ўрганиша кизишик ортди. Табиийки, бу замонавий ҳарбий мусиқа ривожига ҳам таъсир кўрсатди.

Анъанавий ҳамда ҳарбий мусиқа йўналишида ижод қўйувчи бастакорлар ўртасидаги муштарак ва фарқи жиҳатларни нимада кўрасиз?

— Аслини олганда, ҳар кандай бастакор биринчи навбатда мусикани, сўз ва оҳанг уйғулгини теран хис килиши, бой тасаввур дунёсига эга бўлиши лозим. Шунинг учун ҳарбий мусиқа йўналишида ижод қўйувчи бастакор бемалол бошқа йўналишларга ҳам кўл ура олади. Аммо бошқа йўналишдаги бастакорлар учун ҳарбий йўналишида мусиқа ёзиш, айниқса, саф маршларни яратиш осон эмас. Бунинг учун бастакор биринchi навбатда ҳарбийлар ҳаёти, уларнинг хизмати билан яқиндан таниши бўлиши керак. Факат шундагина бастакор юрт ҳимоячилари хәёлида нима кечачёттанини, ҳарбий хизмат машақатию завқини хис этиши, тасаввур қилиши мумкин. Ўз иходим мисолидаги гапидаги бўлсан, профессионал мусиқа соҳасидаги фаолиятимни 1994 йили Андижон гарнизони оркестрида бошлаганман. 1997 йилда Мудофаа вазирлиги ансамбли бадийи раҳбари сифатидаги ижодимни давом этирдиди. Ўтган йиллар давомидаги юрт ҳимоячилари ўтказилган кўплаб концертларда иштирок этиб, юздан ошик ватанпарварлик мавзуудаги қўшиқлар, саф маршларни басталади. Улар орасида телевидение ва радио фондидан жой олганларни ўйғотиди. Бу жараёнда айлан ҳарбий ҳаёт мен учун асосий илҳом манбаига айланди.

Бугун қўшиқларим мамлакатимизнинг турли худудларидаги ҳарбий қўйсмаларда, байрам концертларидаги танловларда ижро этилмоқда. Асарларимни ватан ҳимоячилари кўйлётганинни ўшитганимда калбим фарҳ-иғтихорга тўлади. Қўшиқларим юрт тинчлиги йўлида хизмат килаётганидан куоннаман.

— Ҳозир бастакорлик ижодингизда қандай янги из-

ЮРТГА ҚАЛКОН ҚЎШИҚЛАР

хор ва гурур мавзуидаги янга бир тарона устида ишламоқдамиз. Умид қиласанни, замонавий эстрада айнаналари билан уйғун бўлган ижод намуналари муҳлисларни қалбидан жой олади.

— Аваз ака, бастакорлик билан бирга кўп йиллар давомидаги педагогияни фаолияти билан шугуллангансиз. Ҳарбий мусиқа таълимiga бағишиланган бир қанча дарслекларингиз нашр этилган. Ҳарбий-ватанпарварлик мавзуудаги қўшиқларга ёшларни кизиктириши учун янга нималарга эътибор қаратиш керак, деб ўйлайсиз?

— Очигини айтганда, бу масалан менинг кўпдан бери ўйлантириб келади. Чунки мамлакатимизда ҳарбий мусиқа йўналишида ижод қўйлётгандаги ижодорни хонаданда созандалар, дирижёр ва бастакорлар кўп. Уларнинг ижодий изланишлари билан ёшларни танишириш учун, назаримда, телевидение, интернет сингари оммавий ахборот воситалари имкониятидан кенг фойдаланиш зарур. Масалан, миллий телеканалларимизнинг бирори "Ҳарбийлар кўйлаганда" руқнида мусикий дастур ташкил этилса ёмон бўлмасди. Чунки ҳарбий-ватанпарварлик мавзуудаги қўшиқларнинг ҳам ўз муҳлислари, шинайвандалари бор. Уларнинг доирасини янада кенгайтиришга ҳаракат қилиш лозим. Агар навқирон авлод вакиллари орасида ҳарбий мусикага кизиқиши ўйғотласек, улар Ватан ҳимояси нақадар шарафи бурч эканини янада теран хис этишини ўрганишади.

Шу ўринда Биринчи Президентимизнинг "Энг яхши қўшиқлар — бу Ватан ҳақидаги қўшиқлар", деган сўзлари ёдимга тушади. Чиндан ҳам бугун турли услуби мавзудаги қўшиқлар кўп, аммо уларнинг ҳаммаси ҳам инсон юрагига етиб боришга, она юртни севишига ўргатишга кодир эмас. Ҳарбий мусиқа замонида ҳам Ватанни эъзозлаш, улуғлаш ва асрардек юксак мақсад мушсасам. Уни юрт тинчлигини ҳимоя қўйувчи мустахкам қўлланган айлантириш зарур. Бунинг учун барчамиз масъулумиз.

А.ИМОМОВ сұхбатлаши.

МЕНИНГ АРМИЯМ - МЕНИНГ ФАХРИМ

Тошкент фотосуратлар уйида "Менинг армиям — менинг фахрим!" номли кўргазма-танлов ташкил этилди.

Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги ва Бадийи академия ҳамкорлигига уюштирилган экспозициядан юздан ортиқ фотосуратлар, графика, ҳайкалтарошлиқ, рантасвир, амалий санъатга доир ижод намуналарни ўрин олган. Уларда Куролли Кучларимиз жанговарлариги ва кудратни ошириш ўйлида-ги ислохотлар, миллий армиямизнинг ҳалқимиз тинчлиги, юртимиз фаровонлигидаги ўрни, ҳарбий ҳимоячиларининг ёрқин, ижобий образлари акс этган. Ҳалқ ва армия бирдамлигини мустахкамлаш, Ватанга хизмат килишига тайёлантаётган ёшларда ўз бурчига садоқат туйғусини ўйғотиш ҳам турли жанрдаги асарларнинг мавзу мундарижасини ташкил этган.

Баҳром Абдураҳимов, Маҳмуд Юнусов, Никита Черников, Владимир Шлосберг каби фотосталарнинг ишларидаги армиямиз ҳаёти ва фаолияти ранг-баранн ракурсларда тасвирланган. Уларнинг Ватанимиз чегараларини сабр-матонат билан кўриклиётган, турли техникаларни бошқариш амалиётини ўтётган чоғларни аниқ ва равшан акс этган. Бу суратлар ёшларда Ватанга садоқат руҳини, колаверса, армияда хизмат килиш хавасини ўйғотиши, шубҳасин. Мустақиллик йилларида босқичма-босқич амалга оширилган ишлар, ҳар томонлама мукаммал, яхши куролланган, техник таъминланган армиямиз фаолияти акс этган фотосуратлар кўргазмага аложиҳа файз бағишилаган. Тасвирий санъат, графика, миниатюра йўналишида чизилган асарлар ҳам томо-

шабинларни бефарқ қолдирмайди. Хусусан, Саида Жалилованинг ми-ниятюраси, Ниуфар Сатторованинг "Оқ отлар" манзара асари ҳам то-мошабинларда катта қизиқиши ў-ғотди. Умидга Хўжаеванинг жун ип-дан тўқиган танки барча иштирокчиларга манзур бўлди.

— Мазкур анъанавий кўргазма-танловни ҳар йили куз-

нигоҳ

тиб бораман, — дейди таникли расом Ҳусан Содиков. — Мустақилликка эришгач, фарзандларимиз ўзга юртларда сарсон бўлмасдан, ўз юртимизда хизмат қилиб, мамлакатимиз худудини кўриклиятилар. Кўргазмадаги суратларда ёшлар ибрат оладиган, уларда гурур хисини тарбиялайдиган жиҳатлар кўп.

С.ҚОСИМОВА
ўзА олган сурат.

иккинчи, Эльмира Гадельшина учинчи ўринни эгалади. Голибнан диплом ва мукофотлар билан таҳдирландилар. Ватанпарварлик руҳида янграган кўй-қўшиқлар тад-бирга шукух бағишилади.

Алишер Навоий номидаги кино са-ройида ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист, кинорежиссер ва актёр Абдураҳим Миргоронвинг "Зурриёт" филми тақдимоти ўтказилди. "Ўзбеккино" Миллий агентлиги бу ортмасига биносан "Ўзбекфильм" киностудиясида тасвирга олинган картинада бош ролларни Сайёра Юнусова, Муҳаммадисо Абдулхаиров, Шоҳруҳ Ҳамдомов, Дилобар Тошкен-

АЛОМОТИШ КЕЛБАТЛИ

Парвозда бургуту сор ўғонларим, Аломотишиш келбатли, ор ўғонларим, Сафларинг карвондир — нор ўғонларим, Мардликка сорбондир, ёр ўғонларим.

Кудратинг бетимсол, йўлларинг равон, Бонингда баҳт куши — йўқдир ҳеч армон.

Файратинг олқишили, эй мард, паҳлавон, Пешонанг силайди офтобу осмон.

Ҳар лаҳза гуркираб кучга тўлгайсан, Тилагим, тоғ мисол суняч бўлгайсан, Ўзбек ўғонисан, номинг окдайсан, Авлодлар йўлини нурга чулгайсан.

Жумақул КАРИМ

"ЎЗБЕК ЖАНГЧИСИ"

Туркий баҳодирлар азалдан ҳарб илмидаги истеъоди, мардлиги ва жасорати билан ном қозонган. Ёвқулиги, жанг майдонидаги шиҳоати қаҳрамонлиги тилларда достон бўлган. Шу боис уларнинг барҳаёт сиймоси Шарқ ҳалқлари маданиятида кенг тарқалган алп паҳлавонлар, ботир жангчилар уста чавандозлар тимсолида кўп учраши тасодиф эмас. Ҳалқ оғаҳи ижоди, мумтоз адабиёт номуналари сингари ўтилаётган ишларни ташкилга ўтилаётган. Шу боис уларнинг барҳаёт сиймоси Шарқ ҳалқлари маданиятида кенг тарқалган алп паҳлавонлар, ботир жангчилар уста чавандозлар тимсолида кўп учраши тасодиф эмас. Ҳалқ оғаҳи ижоди, мумтоз адабиёт номуналари сингари ўтилаётган ишларни ташкилга ўтилаётган.

мусаввир имкон қадар ўзбек жангчисини ҳақоний киёфада, реалистик портретларни ёдга соловчи суратда акс этишига уринган. У жангчига шай кўриннишида турган бўлса-да, ўз кучига ишонган, хотирни жаҳоннига кайфиятда. Бошига кўндирилган чи-

Тарих ва тасвир

ройли чўкки қалпок, кимматбахо тошлар билан зеб берилган жанг аслаларни дабдаба, ҳашамат руҳини беришга хизмат қисса ҳам, аслида миниатюрада ўзбек жангчиси киёфасидаги жасурлик, нигоҳидаги тайраклик ва самимият бирламчи аҳамиятни ўтилаётган.

Шубҳа ўйки, бу миниатюра-портрети XVI асрнинг иккичи яримда, таҳминан 1557—1564-йиллар оралигидаги яратилган. Мутахассисларнинг мулҳозасига кўра, ушбу нодир асар машкур хаттот ва мусаввир Шайх Муҳаммад камалима мансуб. Наасталик, хаттининг мавзуди иштасида сифатида танилган, етук мусаввирга хос нағис услуб миниатюранинг композицияни ечимидаги яққол кўринидаги оғир куролланган жангчиларни ташкилга ўтилаётган. Оғир куролланган жангчиларни ташкилга ўтилаётган. У яратилган даврда Моварооннаҳр ҳамда Ҳуросон ҳудудидаги ўзару курашлар авж олганига қарамай, Темурйлар куролланган ишларни ташкилга ўтилаётган. У яратилган даврда Моварооннаҳр ҳамда Ҳуросон ҳудудидаги ўзару курашлар авж олганига қарамай, Темурйлар куролланган ишларни ташкилга ўтилаётган. У яратилган даврда Моварооннаҳр ҳамда Ҳуросон ҳудудидаги ўзару курашлар авж олганига қарамай, Темурйлар куролланган ишларни ташкилга ўтилаётган. У яратилган даврда Моварооннаҳр ҳамда Ҳуросон ҳудудидаги ўзару курашлар авж олганига қарамай, Темурйлар куролланган ишларни ташкилга ўтилаётган.

даги маданий алоқалар ҳеч қажон тўхтаб қолмаганини, буюк аждодларимизга хос ватанпарварлик, жангчиларни ташкилга ўтилаётган. Азизхон АВАЗ ўғли

Маъсума ҳақиқий баҳт ҳақидаги тушунчани Муҳаммадали (Мирмаксуд Охунов) персонажи орқали идрок этишига муваффақ бўлади. Муҳаммадали шоиртабиат, одамшавонда кўнгил одами сифатида гавдаланади. Сўнгти пайтларда саёҳат-саёҳат юришга руҳи кўйган хотини Малика, табиийки, унинг кўнглини тушунишга кодир эмас. Муҳаммадали оддий инсон сифатида кўнгил олди, орзулари...

Мулоҳаза

Турфа одамлар билан тўқнашув маъсумани ҳаётга бошқача нигоҳ бил

МАНГУ ШИЖОАТ

Бошланиши биринчи саҳифада

Биз ўзбеклар ор-номуси, гурур ва садоқатни ҳамма нарсадан устун қўймис. Мабодо қимдир бирон кишига сўз бериб устидан чиқмаса, "Лафзинг борми, ўзи" деб танбех берилади. "Арслон изидан, йигит, сўзидан қайтмайди" деганиларидек, ҳалол ва мард ўғлонлар ҳеч қачон лафзига хиёт қимлайди.

Йигит умрида фақат бир марта — барчанинг кўз олдида, элу юрти шоҳидлигидан, ота-онаси, еру омон гувохлигидан ушбу монумент эл-юртимизнинг Ватан ҳимоячилариага бўлган чукур хурмати, чексиз муҳаббати, туганнам мөхрини инфодас десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиш.

Кишини теран мулоҳазага чорладиган ушбу маъжмуда бутун тафаккури, билим ва маҳорати, куч-ғайратни сарфлашга хозирлик кўриб, юрак-юрагидан шу азиз Ватанга хизмат килишга шай турган

Буруп

— қасамёд касамёд

— касамёд касамёд